

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«ДОНЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
АВТОМОБІЛЬНО-ДОРОЖНИЙ ІНСТИТУТ**

**Факультет «Економіка та управління»
Кафедра «Економіка і фінанси»**

**КОМПЛЕКТ НАВЧАЛЬНО -МЕТОДИЧНОЇ
ДОКУМЕНТАЦІЇ**

З ДИСЦИПЛІНИ «ЕКОНОМІКА ПІДПРИЄМСТВА»

Галузь знань 0305 – Економіка і підприємництво

Напрямок підготовки 6.060502 «Економічна кібернетика»

Обсяг дисципліни	Всього		Семестр
	годин	кредитів ECTS	2
Загальний обсяг дисципліни:	198	3.5	198
- теоретична частина	34	2,0	34
- аудиторні заняття	34		34
- самостійна робота	115		115
- контрольні заходи	32		32
- курсове проектування	17	1,5	іспит

ОПИС ПАКЕТУ НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНОЇ ДОКУМЕНТАЦІЇ ДИСЦИПЛІНИ

1. Анотація дисципліни.
2. Робоча програма дисципліни.
3. Навчально-методична карта дисципліни.
4. Карта МРК.
5. Положення про критерії оцінювання рівня знань, умінь, і навичок студентів з дисципліни.
6. Комплекти білетів з:
 - вхідного контролю;
 - модульних контрольних робіт (МКР1, МКР2);
 - іспиту;
 - контролю знань з вивченої дисципліни.
7. Карта інформаційного забезпечення дисципліни.
8. Конспект лекцій з дисципліни.
9. Методичні вказівки та посібники.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«ДОНЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
АВТОМОБІЛЬНО – ДОРОЖНИЙ ІНСТИТУТ

Факультет «Економіка та управління»
Кафедра «Економіка і фінанси»

ЗАТВЕРДЖУЮ:

Декан факультету

_____ Л.П. Вовк
„__21__” __03__ 2012 р.

Рекомендовано

навчально-методичною
комісією факультету,
протокол засідання № 6
від «_21_»_03_2012 р.

Голова комісії

к.і.н., доц. _____ М.А. Шипович

РОБОЧА НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА

дисципліни циклу природничо-наукової підготовки
«Економіка підприємства»
галузь знань 0305 «Економіка і підприємництво»
напрямок підготовки 6.030502 «Економічна кібернетика»

Курс – II, семестр – 4

Рекомендовано кафедрою «Економіка і фінанси»,
Протокол № 15 від 17 березня 2012 р.

Зав. кафедрою
д.е.н., проф.

В.П. Полуянов

Програму склала
асистент

Л.Я. Плачкова

Затверджена навчально-методичною комісією
напряму підготовки 6.030502 «Економічна кібернетика»
протокол № 6 від 20.03. 2012 р.
Голова комісії

В.Л. Ніколаєнко

Лист перезатвердження робочої програми
з дисципліни «Економіка підприємства»

Вніс зміни до програми
Асистент Л.Я.Плачкова
«___»_____20__ р.

Рекомендована кафедрою «Економіка і
фінанси», протокол засідання № ___ від
_____20__ р.

Зав. кафедрою
д.е.н., проф. В.П.Полуянов

Затверджена навчально-методичною
комісією спеціальності «Економічна
кібернетика», протокол засідання № ___
від «___»_____20__ р.,
Голова комісії

В.Л. Ніколаєнко

Затверджена навчально-методичною
комісією факультету «Економіка та
управління», протокол засідання № ___
від «___»_____20__ р.,
Голова комісії

К.і.н., доц. М.А.Шипович

Вніс зміни до програми
«___»_____20__ р.

Рекомендована кафедрою «Економіка і
фінанси», протокол засідання № ___
«___»_____20__ р.,
Зав. кафедрою

Затверджена навчально-методичною
комісією спеціальності «Економічна
кібернетика», протокол засідання № ___
від «___»_____20__ р.,
Голова комісії

Затверджена навчально-методичною
комісією факультету «Економіка та
управління», протокол засідання № ___
від «___»_____20__ р.,
Голова комісії

1. ОРГАНІЗАЦІЙНО МЕТОДИЧНИЙ РОЗДІЛ

1.1. Загальні положення

Робоча програма складена згідно з типовою програмою дисципліни «Економіка підприємства» напряму підготовки 6.030502 «Економічна кібернетика», відповідає стандартам Міністерства освіти і науки України (2002 р.) підготовки бакалаврів за напрямом «Економічна кібернетика», вимог наказу Міністерства освіти України №161 від 02.06.1993 р. і навчальному плану напряму підготовки 6.030502 «Економічна кібернетика».

«Економіка підприємства» є однією з природничо-наукових дисциплін і продовжує фундаментальну підготовку бакалаврів за фаховим спрямуванням з економічної кібернетики.

«Економіка підприємства» висвітлює практичні питання функціонування і трансформації економічних відносин, сукупність засобів, форм та інструментів їх регулювання на різних структурних рівнях цієї складної системи, тому знання дисципліни необхідне для успішної діяльності сучасного фахівця зі спеціальності «Економічна кібернетика».

Дисципліна складається з таких розділів:

1. Підприємство як суб'єкт господарювання.
2. Основи підприємницької діяльності.
3. Управління підприємством.
4. Персонал.
5. Капітал і виробничі фонди.
6. Нематеріальні ресурси й активи.
7. Оборотні кошти.
8. Інвестиційні ресурси.
9. Інноваційні процеси.
10. Техніко-технологічна база виробництва.
11. Організація виробництва.
12. Виробнича і соціальна інфраструктури.
13. Регулювання, прогнозування та планування діяльності.
14. Виробництво, якість і конкурентоспроможність продукції.
15. Продуктивність, мотивація та оплата праці.
16. Витрати і ціни на продукцію.
17. Фінансово-економічні результати й ефективність діяльності.
18. Економічна безпека підприємства.
19. Реструктуризація і санація підприємств.

1.2. Мета викладання дисципліни

Мета вивчення курсу «Економіка підприємства» – надання знань з основних розділів прикладної економіки, організації та результативності господарювання на рівні первинної ланки суспільного виробництва.

1.3 Задачі вивчення дисципліни і основні вимоги до рівня засвоєння змісту дисципліни

Основні завдання вивчення дисципліни є:

- 1) вивчення теорії та методологічних засад засвоєння практичних навичок управління підприємством у конкретному середовищі;
- 2) формування у студентів вмій ефективного використання ресурсного і виробничо-господарського потенціалу;
- 3) забезпечення розширеного самовідтворення на основі інвестиційно-інноваційної моделі розвитку.

Після вивчення цього курсу студент повинен:

- знати:

- 1) фактори функціонування та розвитку підприємства в умовах ринкових відносин;
- 2) способи впливу факторів, що забезпечують ефективне господарювання;
- 3) законодавчі, правові та нормативні основи господарської діяльності суб'єкта господарювання.

- мати навички:

- 1) виявлення резервів підвищення ефективності виробничої діяльності;
- 2) визначення показників використання основних і оборотних фондів;
- 3) калькулювання собівартості продукції;
- 4) визначення фінансово-економічних результатів і ефективності діяльності підприємства.

1.4. Перелік дисциплін, необхідних для вивчення даної дисципліни

Базою курсу «Економіка підприємства» є наступні дисципліни: «Мікроекономіка», «Статистика», «Макроекономіка». Послідовно вивчаються дисципліни: «Теорія економічного аналізу», «Бухгалтерський облік».

1.5. Місце дисципліни в професійній підготовці спеціаліста

«Економіка підприємства» відноситься до циклу дисциплін природничо-наукової підготовки бакалаврів за напрямом 6.030502 «Економічна кібернетика».

2. РОЗКЛАД НАВЧАЛЬНИХ ГОДИН

Розподіл навчальних годин дисципліни «Економіка підприємства» за основними видами навчальних занять наведено в таблиці 2.1.

Таблиця 2.1.–Розклад навчальних годин дисципліни «Економіка підприємства»

Види навчальних занять	Всього		Семестр
	годин	Кредитів ECTS	4
Загальний обсяг дисципліни	198	3,5	198
– теоретична частина	34	2,0	34
– курсове проектування	17	1,5	17
1. Аудиторні заняття	34		34
з них:			
1.1. Лекції	17		17
1.2. Практичні заняття	17		17
2. Курсове проектування	17		17
з них:			
2.1 Практичні заняття	17		17
3. Самостійна робота	115		115
з них:			
3.1. Опрацювання лекційного матеріалу	8,5		8,5
3.2. Підготовка до практичних занять	17		17
3.3. Підготовка до МРК1	17,5		17,5
до МРК2	17,0		17,0
3.4. Виконання курсової роботи	55		55
4. Контрольні заходи	32		іспит

3. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

3.1. Лекційні заняття

Тема і зміст лекцій дисципліни «Економіка підприємства» наведені в табл.3.1.

Таблиця 3.1 – Теми і зміст лекцій

№ з/ч	Назва теми та її зміст	Обсяг лекції, ак.годин	Обсяг самостійної роботи, ак.годин
1	2	3	4
1	Модуль І. <u>Підприємство в умовах ринкової економіки.</u> Підприємство як суб'єкт господарювання. Класифікація та структура підприємства. Ринкове середовище господарювання підприємств. Основи підприємницької діяльності. Підприємництво як сучасна форма підприємницької діяльності. Договірні взаємовідношення у підприємницької діяльності. Сутність, функції та структура процесу управління.	2	1
2	<u>Персонал підприємства</u> Персонал. Поняття, класифікація та структура. Розрахунок робочого часу. Визначення потреби у персоналі на підприємстві.	1	0,5
3	<u>Капітал і виробничі фонди.</u> Виробничі фонди. Склад і структура основних фондів, їх класифікація. Облік та оцінка ОФ. Натуральна і грошова форми обліку. Початкова, відновна та залишкова вартість ОФ. Визначення потреби в основних фондах. Знос і амортизація основних фондів. Фізичний та моральний знос ОФ. Коефіцієнти зносу. Норми амортизації. Показники і шляхи поліпшення використання основних фондів. Інтенсивні, екстенсивні та інтегральні показники. Виробнича потужність. Нематеріальні ресурси й активи.	3	1,5
4	<u>Оборотні фонди підприємства.</u> Сутність оборотних засобів підприємства, їх склад, структура. Нормування оборотних засобів. Показники ефективності використання оборотних засобів на підприємстві. Інвестиційні ресурси. Інноваційні процеси.	3	1,5
	Всього лекційних занять з модулю І	9	4,5
5	Модуль ІІ. <u>Продуктивність, мотивація та оплата праці.</u> Оплата праці, її сутність, функції. Організація оплати праці. Форми оплати праці. Планування фонду	4	2

	оплати праці на підприємстві. Техніко-технологічна база виробництва. Організація виробництва. Виробнича і соціальна інфраструктури. Регулювання, прогнозування та планування діяльності. Виробництво, якість і конкурентоспроможність продукції		
6	<u>Витрати підприємства і ціни на продукцію.</u> Валові витрати підприємства. Собівартість товарної продукції. Економічні елементи і статті витрат. Калькуляція собівартості продукції. Кошторис витрат. Облік і розподіл непрямих витрат. Чинники, що впливають на собівартість, шляхи її зниження. Ціни та їх класифікація. Засоби розрахунку ціни. Графік беззбитковості.	2	1,5
7	<u>Фінансово-економічні результати та ефективність діяльності.</u> Прибутковість підприємства. Сутність і види прибутку. Прибуток як міра ефективності роботи підприємства. Джерела одержання прибутку. Формування і розподіл прибутку. Управління прибутком. Рентабельність. Оцінка фінансово-економічного стану підприємства.	1	0,5
8	<u>Економічна безпека підприємства.</u> Поняття про економічну безпеку. Реструктуризація і санація підприємств. Банкрутство і ліквідація підприємств.	1	0,5
	Всього лекційних занять з модулю II	8	4
	Всього за семестр	17	8,5

3.2. Практичні заняття

Таблиця 3.2 – Теми і зміст практичних занять

№ з/ч	Назва теми та зміст практичних занять	Обсяг практичних занять ак.годин	Обсяг самостійної роботи, ак.годин
1.	Модуль I. Підприємство як суб'єкт господарювання. Виробнича та загальна структура підприємства.	2	2
2	<u>Персонал підприємства.</u> Розрахунок потреби підприємства в кадрах	2	2
3	<u>Основні фонди.</u> Розрахунок показників використання основних фондів.	2	2
4	Методи розрахунку амортизаційних відрахувань.	2	2
5	<u>Оборотні кошти підприємства.</u> Розрахунок показників використання оборотних фондів і фондів	2	2

	обігу.		
	Всього по модулю I	10	10
6	Модуль II. <i>Продуктивність праці.</i> Розрахунок показників продуктивності праці	2	2
7	<i>Оплата праці на підприємстві.</i> Розрахунок фонду заробітної плати	2	2
8	<i>Фінансово-економічні результати діяльності підприємства.</i> Розрахунок показників рентабельності та оцінка фінансово-економічного стану підприємства	3	3
	Всього по модулю II	7	7
	Всього за семестр	17	17

3.3. Курсова робота

Виконується курсова робота з курсу «Економіка підприємства».

Метою даної курсової роботи є розвиток у студентів знань в галузі економіки підприємства і придбати ними практичних навиків виконання економічних розрахунків і визначення техніко-економічних показників роботи підприємства.

Завдання, які необхідно вирішити в процесі виконання курсової роботи:

- визначити потребу в устаткуванні і кількості працюючих щодо планового підприємства;
- визначити інвестиційні і поточні витрати підприємства;
- розрахувати основні техніко-економічні показники роботи;
- зробити висновки щодо ефективності роботи підприємства.

Приблизний обсяг пояснювальної записки повинний складати 45-60 сторінок рукописного або 30-40 машинописного тексту.

В курсовій роботі передбачені практичні заняття.

Таблиця 3.3 – Теми і зміст практичних занять (курсва робота)

№ з/ч	Назва теми та зміст практичних занять	Обсяг лекції, ак. годин	Обсяг самостійної роботи, ак. годин
1	Розрахунок дійсного фонду часу роботи устаткування і робітників, необхідної кількості устаткування, коефіцієнтів завантаження, необхідної кількості робітників.	2	7
2	Основні фонди підприємства. Визначення вартості основних фондів та їх структури. Розрахунок суми амортизації з метою визначення собівартості продукції.	2	7
3	Розрахунок норм виробничих запасів на одиницю виробу та виробничу програму.	2	6

4	Розрахунок фонду оплати праці на одиницю виробу та на виробничу програму,	2	6
	Розрахунок фонду оплати праці допоміжних робітників, спеціалістів та службовців	1	2
5	Складання кошторису витрат на утримання і експлуатацію устаткування, кошторисів загально виробничих і загально господарських витрат.	2	7
6	Розподіл непрямих витрат підприємства на конкретний вид продукції.	2	6
7	Складання калькуляції собівартості продукції. Складання зведеного кошторису витрат підприємства	2	7
8	Визначення беззбиткового обсягу виробництва і запасу тривкості. Визначення економічних показників діяльності підприємства	2	7
	Всього за семестр	17	55

3.4. Самостійна робота студентів

Самостійна робота студентів складається з самостійної проробки лекційного матеріалу при підготовці до практичних занять, лекцій, роботи з нормативною, довідковою та періодичною літературою.

Самостійна робота студентів складається з виконання курсової роботи.

Під час виконання курсової роботи самостійна робота полягає в роботі з нормативною та довідковою літературою, в виконанні розрахунків, передбачених індивідуальним завданням.

Обсяг самостійної роботи наведено в табл. 3.1, 3.2, 3.3.

4. ЗАСОБИ ДЛЯ ПРОВЕДЕННЯ ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

4.1. Види контролю

Основні контрольні заходи:

- вхідний (нульовий) контроль;
- поточний контроль:
 - 1) модульно-рейтинговий контроль 1;
 - 2) модульно-рейтинговий контроль 2;
- підсумковий (семестровий) контроль – іспит;
- контроль знань з вивченої дисципліни.

4.2. Перелік типових завдань до вхідного контролю знань студентів

1. Дайте поняття підприємства.
2. Навести напрямки діяльності підприємства.
3. Дати поняття засобів виробництва.
4. Охарактеризувати основні засоби.
5. Охарактеризуйте оборотні фонди.
6. Дати поняття фонду обігу.
7. Дати поняття оборотним засобам.
8. Дати поняття оборотним фондам.
9. Дати поняття зносу та амортизації.
10. Поняття виробнича та фінансова інвестиції.
11. Що таке прибуток підприємства.
12. Дати поняття собівартість одиниці продукції.
13. Що таке ціна продукції.
14. Назвіть показники, які характеризують фінансовий стан підприємства.
15. Головна проблема економіки.
16. Утворення цін на ресурси.
17. Закони попиту та пропозиції.
18. Заробітна плата як ціна робочої сили.
19. Витрати виробництва.
20. Зона прибутковості.
21. Правило максимізації прибутку.
22. Визначення ціни товару.

4.3. Перелік типових завдань до I модульно-рейтингового контролю знань студентів

1. Дайте характеристику підприємству як суб`єкту хазяйнування, його цілі, признаки та функції.
2. Дати характеристику виробничій структурі підприємства.

3. Що таке підприємство та фірма? Які риси їх відрізняють?
4. Дайте характеристику добровільним об'єднанням підприємств.
5. Дати характеристику лінійній та функціональній структурам керування підприємством, їх недоліки та переваги.
6. Дати характеристику організаційній структурі керування.
7. Реєстрація, реорганізація і ліквідація підприємства.
8. Напрями діяльності та функції підприємства як суб'єкта хазяйнування.
9. Підприємства, їх класифікація за признаками
10. Дати характеристику механістичній структурі керування підприємством.
11. Назвіть види підприємств за їх відношенням до права власності та ступенем підпорядкованості. Дати їм характеристику.
12. Дати характеристику лінійно-функціональній та дивізіональній структурам керування, їх недоліки та переваги.
13. Підприємство, його цілі, ознаки, умови реєстрації та ліквідації.
14. Які є види вартісної оцінки основних фондів? Дати їм характеристику.
15. Правові основи функціонування підприємства. Установчі документи суб'єкта господарювання.
16. Які є види зносу засобів праці? Дайте їм характеристику.
17. Що таке амортизація? Які методи амортизації застосовуються в практиці господарювання підприємств?
18. Відтворення основних фондів підприємства.
19. Дайте характеристику показникам використання основних фондів.
20. Які показники характеризують стан та рух основних фондів підприємства.
21. Дати характеристику виробничій потужності підприємства.
22. Показники ефективного використання основних фондів.
23. Проаналізувати склад і структуру основних фондів. Шляхи покращення структури основних фондів.
24. Виробничі фонди підприємства, їх структура.
25. Амортизація, її сутність. Охарактеризуйте прямолінійний та кумулятивний методи нарахування амортизації.
26. Дати характеристику показникам екстенсивного та інтенсивного використання основних фондів.
27. Основні фонди підприємства, їх сутність. Узагальнюючі показники використання основних фондів.
28. Виробнича потужність підприємства, її різновиди. Чинники, що впливають на величину виробничої потужності.
29. Дати порівняльну характеристику основних фондів і оборотних засобів.
30. Основні фонди підприємства, їх сутність та класифікація.
31. Нормування оборотних засобів в незавершеному виробництві та в расходах у майбутніх періодах. Коефіцієнт наростання витрат.
32. Дати оцінку показникам та шляхам поліпшення використання оборотних засобів.
33. Проаналізувати нормування оборотних коштів у виробництві.
34. Що таке норма запасу і як вона визначається?
35. Обґрунтувати сутність, склад та структуру оборотних засобів.

36. Нормування оборотних засобів у виробничих запасах.
37. За якими ознаками класифікуються оборотні засоби підприємства?
38. Основне завдання і етапи нормування оборотних засобів.
39. Дати характеристику методам нормування оборотних засобів підприємства.
40. Яким чином здійснюється планування чисельності персоналу на підприємстві?
41. Які показники характеризують стабільність та склад персоналу підприємства?
42. Навести поняття „трудові ресурси”, „кадри підприємства”, „персонал”. Склад і структура персоналу підприємства.
43. Методи визначення планової чисельності основних робітників.
44. Які показники є кількісною характеристикою персоналу підприємства?
45. Персонал підприємства, його структура та планування потреби в робітниках.
46. Навести класифікацію працюючих підприємства за рівнем кваліфікації.
47. Сучасна система управління персоналом.
48. Розрахунок бюджету робочого часу. Складання балансу робочого часу.
49. Облік і планування потреби в кадрах на підприємстві.
50. Методи розрахунку кількісної потреби в кадрах.
51. Поточний запас матеріалів призначений:
52. За якою формулою визначається коефіцієнт наростання витрат:
53. При оцінці кількості оборотів оборотних засобів використовуються такі показники.
54. Які показники характеризують оборотність оборотних засобів?
55. Загальна структура підприємства включає:
56. Які елементи не входять до фондів обігу:
57. За якою формулою розраховується коефіцієнт оборотності оборотних засобів:
58. На які групи за рівнем кваліфікації поділяють робітників?
59. Інтенсивне використання обладнання характеризують:
60. За зобов'язаннями якого товариства учасники відповідають тільки в межах їх внесків до статутного капіталу?
61. Річний корисний фонд робочого часу одного робітника визначає.
62. На ступінь морального зносу основних фондів впливає.
63. Який показник використовується при обчисленні тривалості одного обороту оборотних засобів?
64. Учасники якого з видів об'єднань перебувають у повній фінансовій залежності від одного або групи підприємців?
65. Які з елементів входять до складу ненормованих оборотних засобів?
66. Тарифна угода – це:
 - а) соціальні гарантії, встановлені чинним законодавством;
 - б) договір між транспортною організацією та замовником перевезень;
 - в) продаж продукції за договірними цінами;
 - г) договір між уповноваженими представниками сторін переговорів з питань оплати праці.
67. Поточний запас матеріалів призначений:
 - а) для забезпечення роботи підприємства в період передачі розрахункових документів постачальнику і надходження матеріалів на підприємство;
 - б) для сезонного використання;
 - в) для забезпечення роботи підприємства в період між двома черговими надходженнями партій матеріалів;
 - г) на випадок імовірної

затримки надходження чергової партії матеріалів.

68. У плановому періоді час одного обороту довести до ... днів впровадженням організаційно-технічних заходів. У базовому періоді обсяг реалізованої продукції становив ... млн.грн., а середньорічний залишок нормованих оборотних засобів – ... млн.грн. Визначити, на скільки днів скоротиться період обороту оборотних засобів та абсолютну суму вивільнених оборотних засобів.

69. На ділянці планується випуск виробів (Q) у кількості ... тис. шт. Норма виробітку в одиницю часу (Нв) — ... шт. Річний ефективний фонд робочого часу (Фпл) — годин, коефіцієнт виконання норм виробітку (Квн) — Визначити планову чисельність основних робітників

70. Побудувати баланс робочого часу і визначити календарний, номінальний і ефективний фонд робочого часу, використовуючи наступні дані (у тис. чіл.-днів): Відпрацьовано, усього –; тривалість чергових відпусток –; тривалість відпусток по навчанню –; тривалість відпусток у зв'язку з родами –; невиходи через хворобу –; святкові і вихідні дні–

71. Визначити коефіцієнт оновлення та середньорічну вартість основних фондів підприємства, якщо на початок року сума основних фондів складала тис. грн. За планом передбачено ввести 1 березня основних фондів на суму тис.грн.; у червня вивести на суму тис.грн.; у жовтні місяці ввести – тис.грн., а 1 листопаду ввести – тис.грн.

72. Визначити, на скільки зменшиться потреба в оборотних коштах підприємства, якщо число їхніх оборотів збільшиться на Середньорічна вартість оборотних коштів підприємства – тис.грн., а валові доходи – ... тис.грн.

73. Средньоспискова чисельність робітників промислового підприємства за звітний період склала .. тис. чоловік. Ними відпрацьовано за рік тис. чол.-днів та тис. чол.-годин. Середня фактична тривалість робочого дня без урахування понаднормових годин дорівнює Визначити: 1) середню кількість днів і годин роботи на одного облікового робітника; 2) середню фактичну тривалість робочого дня з урахуванням понаднормових годин роботи; 3) кількість людино-годин понаднормових робіт.

74. Визначити зміну показників використання основних виробничих фондів у планованому році в порівнянні зі звітним по підприємству, якщо в звітному році середньорічна вартість основних виробничих фондів - тис.грн.; доходи - тис.грн.; у планованому році доходи намічено збільшити на % у порівнянні зі звітним, а вартість виробничих фондів – на %.

75. Визначити річну та місячну норму амортизації споруди та суму амортизаційних відрахувань, використовуючи прямолінійний метод, якщо початкова вартість споруди складає млн. грн, строк корисного використання ... років. Ліквідаційна вартість спорудигрн.

4.4. Перелік типових завдань до II модульно-рейтингового контролю знань студентів

1. У чому полягає державне регулювання оплати праці?
2. Що таке тарифна система та які її складові елементи?

3. Які форми оплати праці існують, охарактеризуйте їх?
4. Розкрийте суть оплати праці та структуру заробітної плати.
5. Розкрийте суть відрядної форми оплати праці та її систем, їх особливості.
6. Розкрийте суть погодинної форми оплати праці та її систем, їх особливості.
7. Які основні надбавки і доплати до заробітної плати застосовуються на підприємстві?
8. Які функції виконує заробітна плата? Розкрийте їх сутність.
9. Які складові формують фонд заробітної плати робітників?
10. Як визначається фонд прямої заробітної плати робітників?
11. Розкрийте поняття номінальної та реальної заробітної плати.
12. Охарактеризуйте відрядно-преміальну та відрядно-прогресивну системи оплати праці.
13. Непряма відрядна система оплати праці, її суть.
14. Дати характеристику прямій відрядній та акордній оплаті праці.
15. Місячний фонд заробітної плати, його склад.
16. Дати характеристику годинному фонду оплати праці.
17. Дайте характеристику операційних витрат і витрат, пов'язаних з інвестиційною та фінансовою діяльністю.
18. За якими економічними елементами поділяють операційні витрати?
19. Охарактеризуйте структуру операційних витрат підприємства.
20. Як класифікуються операційні витрати з метою визначення фінансового результату діяльності підприємства?
21. Як класифікуються операційні витрати з метою обґрунтування прийнятих економічних рішень підприємства?
22. Які витрати підприємства відносять до змінних? Дайте характеристику поведінки змінних витрат.
23. Які витрати підприємства відносять до постійних? Дайте характеристику поведінки постійних витрат.
24. Що таке беззбитковий або критичний обсяг виробництва? Як він обчислюється?
25. Розкрийте сутність собівартості продукції. Які види собівартості продукції розрізняють?
26. Які існують методи планування собівартості продукції підприємства?
27. Що таке калькуляція собівартості продукції? За якими статтями вона здійснюється? Які фактори діяльності підприємства впливають на зменшення собівартості продукції?
28. Наведіть склад і характеристику економічних елементів витрат.
29. Наведіть типовий перелік статей калькулювання виробничої собівартості виготовленої продукції й дайте їм характеристику.
30. Дайте характеристику непрямим витратам підприємства. Як відбувається розподіл цих витрат на окремі види продукції?
31. Сутність калькулювання собівартості продукції. Які Вам відомі методи калькулювання повної собівартості продукції?
32. Дайте характеристику статтям калькуляції «Загальновиробничі витрати» та «Загальногосподарські витрати».

33. Як класифікуються витрати підприємства з метою визначення собівартості продукції?
34. Які витрати підприємства включаються до собівартості продукції?
35. Економічна сутність ціни товару та функції ціни.
36. Дайте характеристику витратним методам ціноутворення.
37. Назвіть позитивні та негативні сторони методу «витрати плюс прибуток».
38. Назвіть види цін та їх характеристики.
39. Дати характеристику методам визначення ціни на основі попиту споживачів.
40. Дайте характеристику методу надбавки до ціни.
41. Що таке прибуток підприємства і які функції він виконує?
42. В чому полягає відмінність між прибутком і доходом підприємства?
43. Які напрями розподілу прибутку, що залишається в розпорядженні підприємства?
44. Що характеризують і як розраховуються показники рентабельності?
45. Визначте сутність прибутку. Дайте характеристику видам прибутку підприємства.
46. Розкрийте економічну сутність доходу підприємства. Які існують різновиди доходів підприємства?
47. Які методи використовуються для визначення виручки від операційної діяльності підприємства? Наведіть приклади.
48. Поясніть порядок визначення чистого прибутку.
49. Які витрати потрібно додати до виробничої собівартості продукції, щоб отримати повну собівартість?
50. Що належить до додаткової заробітної плати робітника?
51. Визначте недолік відрядно-прогресивної оплати праці.
52. Що входять до годинного фонду заробітної плати? Як визначаються його складові?
53. Денний фонд заробітної плати включає.
54. Що необхідно знати для розрахунку планового фонду тарифної заробітної плати робітників-погодинників?
55. Що таке сукупність кваліфікаційних розрядів і відповідних їм тарифних коефіцієнтів, побудована на основі зіставлення праці за її складністю, зведення складної праці до простої?
56. Що необхідно знати для розрахунку планового фонду тарифної заробітної плати робітників-відрядників?
57. Як визначається заробіток робітника за відрядно-преміальною системою?
58. Як визначається мінімальна та максимальна ціни товару?
59. Роздрібна ціна товару, з яких елементів вона складається?
60. Що таке кошторис витрат виробництва? За якими статтями витрат він складається?
61. Дайте характеристику тарифній системі оплати праці. Тарифна сітка та її основні елементи.
62. Які Ви знаєте види цін за стадіями ціноутворення?
63. Цінова політика та її види на підприємстві.

64. Поняття економічної безпеки підприємства, її внутрішньовиробничі та поза виробничі складові.
65. Структура витрат на виробництво продукції.
66. Як аналізуються ціни і товари конкурентів при встановленні ціни?
67. Який порядок встановлення ціни на рівні підприємства?
68. Система показників фінансової складової економічної безпеки підприємства.
69. Погодинна форма оплати праці передбачає залежність заробітку працівника від:
- а) тривалості відпрацьованого часу та встановленої тарифної ставки;
 - б) тривалості відпрацьованого часу та інтенсивності праці робітника;
 - в) тривалості відпрацьованого часу та кількості виробленої продукції;
 - г) тривалості відпрацьованого часу та рівня кваліфікації робітника.
70. Собівартість продукції – це:
- а) витрати праці на виробництво і реалізацію продукції;
 - б) витрати підприємства на виробництво і реалізацію продукції;
 - в) виражені в грошовій формі витрати на виробництво і реалізацію продукції;
 - г) витрати на виробництво і прибуток підприємства.
72. Калькуляція собівартості продукції складається:
- а) в розрізі комплексних статей;
 - б) за економічними елементами;
 - в) за статтями витрат;
 - г) на визначений період;
 - д) на калькуляційну одиницю.
73. Робочий .. розряду виготовив за місяць ... деталей. Норма часу на виготовлення однієї деталі - ... години, годинна тарифна ставка робочого I розряду ... грн., тарифний коефіцієнт робочого ... розряду - Визначити відрядну заробітну плату робочого за місяць.
74. Визначити розмір прибутку, витрати на 1 грн. товарної продукції та рівень рентабельності продукції, якщо підприємство реалізувало ... тис. одиниць продукції. Собівартість одиниці продукції складає ... тис. грн., оптова ціна підприємства ... тис. грн.
75. Обчислити середньогодинний, середньоденний і річний виробіток робітників у звітному році за наступними даними. Середньоспискова чисельність промислово-виробничого персоналу - працівників, виготовлено продукції на грн. За рік працівниками відпрацьовано ... чол-дн або ... чол-годин. Визначте, як змінилися показники вироблення порівняно з минулим роком, якщо середньогодинний виробіток у минулому році складав ... грн., середньоденний - ... грн., середньорічний - ... грн.

4.5. Перелік типових завдань до іспиту

До семестрового контролю – іспиту винесені питання I і II модульно-рейтингового контролю знань, а також задачі на визначення потреби в персоналі, показників використання основних фондів, обігових коштів, розрахунок амортизаційних відрахувань, використовуючи різні методи, собівартості продукції, показників фінансово-економічної діяльності підприємства.

4.6. Контроль знань з вивченої дисципліни (ККР)

1. Надати поняття підприємства, фірми. Їхні відмітні риси. Обґрунтувати напрямки діяльності підприємства.
2. Надати поняття нематеріальних ресурсів та інтелектуальної власності. Склад об'єктів інтелектуальної власності.
3. Як провадиться реєстрація, реорганізація і ліквідація підприємства.
4. Надати поняття нематеріальних активів, франчайзингу. Дати їм оцінку..
5. Визначити правові основи функціонування підприємства. Дати оцінку установчим документам суб'єкта господарювання.
6. Надати поняття, визначити склад і структуру інвестицій.
7. Навести класифікацію підприємств (фірм). Надати їхню стислу характеристику.
8. Визначити необхідний обсяг і джерела фінансування виробничих інвестицій
9. Дати характеристику добровільним та інституціональним об'єднанням підприємств (організацій).
10. Дати оцінку капітальним вкладенням підприємства.
11. Охарактеризувати ринкове середовище господарювання підприємств і організацій, структуру, інфраструктуру ринку. Навести типи ринків.
12. Надати сутнісну характеристику фінансових інвестицій (цінних паперів).
13. Визначити підприємництво як сучасну форму господарювання. Види підприємництва. Законодавчі акти, що регламентують підприємницьку діяльність.
14. Дати оцінку ефективності виробничих інвестицій.
15. Визначити сутність і функції процесу управління.
16. Дати оцінку ефективності фінансових інвестицій
17. Навести методи управління діяльністю підприємств. Охарактеризувати функціональні підсистеми управління.
18. Охарактеризувати інноваційні процеси, технічні та організаційні нововведення.
19. Навести організаційні структури управління підприємствами різноманітних форм власності.
20. Дати оцінку ефективності технічних і організаційних нововведень.
21. Визначити економічну сутність, поняття, структуру виробничих фондів підприємства.
22. Що таке оплата праці, її сутність, функції, державна політика.
23. Надати поняття основних фондів. Навести показники структури основних фондів.
24. Визначити поняття організації оплати праці. Основні елементи тарифної системи.
25. Обґрунтувати облік та оцінку основних фондів підприємства.
26. Навести розрахунок середнього розряду робітників та середнього тарифного коефіцієнту.
27. Надати класифікацію і структуру основних фондів.

28. Дати оцінку застосовуваним формам і системі оплати праці робітників.
29. Визначити знос, амортизацію і відтворення основних фондів.
30. Навести та охарактеризувати доплати і надбавки до заробітної плати.
31. Охарактеризувати методи амортизації основних фондів у бухгалтерському обліку.
32. Дати оцінку плануванню фонду оплати праці на підприємстві.
33. Надати поняття виробничої потужності підприємства, пропускну здатності.
34. Дати оцінку поточним витратам на виробництво виробів (послуг), навести їх класифікацію та структуру.
35. Навести розрахунок балансу завантаження по групах однотипного устаткування. Охарактеризувати коефіцієнт змінності.
36. Дати оцінку калькулюванню собівартості окремих виробів.
37. Навести основні показники використання основних фондів.
38. Охарактеризувати кошторис витрат виробництва і собівартість товарної продукції.
39. Визначити загальну характеристику, структуру, класифікацію оборотних коштів підприємства.
40. Обґрунтувати шляхи зниження собівартості продукції.
41. Надати загальну характеристику, структуру, склад фондів обігу підприємства.
42. Охарактеризувати ціну на продукцію (послуги), її сутнісна характеристика, види.
43. Надати загальну характеристику, структуру, склад оборотних фондів підприємства
44. Обґрунтувати функції і методи встановлення та регулювання ціни на продукцію.
45. Дати оцінку нормуванню оборотних коштів підприємства. Поняття норми і нормативу оборотних коштів. Етапи визначення потреби в оборотних коштах.
46. Надати загальну характеристику фінансової діяльності підприємства. Склад та джерела формування фінансових ресурсів.
47. Обґрунтувати нормування оборотних коштів у виробничих запасах.
48. Дати оцінку формуванню доходу підприємств.
49. Обґрунтувати нормування оборотних коштів у незавершеному виробництві і витратах майбутніх періодів.
50. Визначити фінансовий результат діяльності підприємства.
51. Визначити поняття оборотних коштів; Навести показники ефективності використання оборотних коштів.
52. Визначити формування та використання прибутку на підприємствах України
53. Визначити поняття, надати класифікацію і структуру персоналу підприємства та інших суб'єктів господарювання.
54. Навести та охарактеризувати показники рентабельності.
55. Визначити чисельність окремих категорій працівників, розрахунок бюджету робочого часу.
56. Оцінити фінансово-економічний стан підприємства.
57. Визначити продуктивність праці та методи її виміру.
58. Визначити поняття економічної безпеки. Оцінка рівня економічної безпеки.

59. Обґрунтувати сучасну систему управління персоналом, її функціональні підсистеми. Навести зовнішні та внутрішні джерела набору кадрів.
60. Визначити поняття санації підприємств. Процес організації санації підприємств.
61. Трудомісткість виготовлення одиниці виробу.... н-годин. Річна виробнича програма складає одиниць. Визначити необхідну чисельність робітників, якщо ефективний фонд робочого часу за рік склав годин, а плановий відсоток виконання норм вироблення - ...%.
62. Визначити величину виробничих запасів (матеріалів і сировини), якщо відомо, що за один день витрачається ... тонн сировини, ціна 1 т –...тис.грн. Сировина і матеріали доставляються на підприємство кожні ... днів, тривалість транспортування ...дні, підготовчий запас – ... днів, страховий запас – половина поточного запасу.
63. Визначити фондвіддачу, фондомісткість та фондоозброєність основних виробничих фондів підприємств, якщо середньорічна вартість основних виробничих фондів –.... тис. грн., річний обсяг доходів –тис. грн., чисельність робітників ... чоловік. Як зміняться ці показники, якщо середньорічна вартість основних виробничих фондів зменшиться на ...%, річний обсяг доходів збільшиться на ...тис. грн., чисельність робітників збільшиться на...%.
64. Підприємство придбало устаткування вартістюгрн. Витрати, пов'язані з оформленням документів на митниці склали.....грн. За доставку підприємство заплатилогрн. Сума комісійної винагороди посередникові склала грн. Установка і переналадка устаткування обійшлася підприємству в грн. За якою вартістю і в якому розмірі підприємство повинне поставити на баланс придбане устаткування.
65. Визначити коефіцієнт використання планового фонду роботи ... верстатів, якщо відомо, що підприємство протягом року працює ... днів в .. зміни, тривалість зміни - ... годин. Плановані витрати часу на ремонт устаткування - ...%. Фактичний фонд робочого часу устаткування склав годин.
66. На швейній фабриці ... швейних машин. З них в одну зміну працювало ... верстатів, у дві зміни - ... верстатів, а у три зміни - тільки ... верстатів. Визначити коефіцієнт змінності устаткування, що знаходиться на швейній фабриці.
67. П
ервинна вартість об'єкту гри. Ліквідаційна вартість - ... грн. Термін експлуатації - ...року. Розрахувати норму амортизації за кожен рік експлуатації об'єкту кумулятивним метод.
68. П
обудувати баланс робочого часу і визначити календарний, номінальний і ефективний фонд робочого часу, використовуючи наступні дані (у тис. люд.-днів): Відпрацьовано, усього –; тривалість чергових відпусток –; тривалість відпусток по навчанню – ...; тривалість відпусток у зв'язку з родами – ...; невиходи через хворобу – ...; святкові і вихідні дні–

69. Робочий .. розряду виготовив за місяць ... деталей. Норма часу на виготовлення однієї деталі - 3 години, годинна тарифна ставка робочого I розряду ... грн., тарифний коефіцієнт робочого ... розряду - Визначити відрядну заробітну плату робочого за місяць.
70. Визначити планову чисельність основних робітників. На ділянці планується випуск виробів (Q) у кількості ... тис. шт. Норма виробітку в одиницю часу (Нв) — ... шт. Річний ефективний фонд робочого часу (Фпл) — ... годин, коефіцієнт виконання норм виробітку (Квн) —
71. Визначити необхідну (розрахункову) кількість верстатів та коефіцієнт їх завантаження, якщо на підприємстві виготовляється на токарних верстатах продукція виду А в обсязі ... од. та продукція Б в обсязі ... од., трудомісткість виготовлення одиниці продукції відповідно складає ... нормо-години та ... нормо-години. Номінальний фонд робочого часу одного верстата склав годин, коефіцієнт виконання плану — ...%.
72. Визначити виробничу потужність підприємства, якщо відомо, що:
- кількість святкових і вихідних днів - ... ;
 - підприємство працює в 2 зміни по... годин;
 - чергові відпустки складають ... % від номінального фонду робочого часу;
 - кількість одиниць устаткування на підприємстві -... шт;
 - норма часу на виготовлення одиниці виробу - ... н-годин.
73. Визначити розмір прибутку, витрати на 1 грн.товарної продукції та рівень рентабельності продукції, якщо підприємство реалізувало ... тис. одиниць продукції. Собівартість одиниці продукції складає ... тис.грн., оптова ціна підприємства ... тис.грн.
74. Обчислити середньогодинний, середньоденний і річний виробіток робітників у звітному році за наступними даними. Середньоспискова чисельність промислово-виробничого персоналу - ... працівників, виготовлено продукції на грн. За рік працівниками відпрацьовано ...чол-дн або ... чол-годин. Визначите, як змінилися показники вироблення порівняно з минулим роком, якщо середньогодинний виробіток у минулому році складав... грн., середньоденний -...грн., середньорічний - ... грн.
75. У плановому періоді час одного обороту довести до ...днів впровадженням організаційно-технічних заходів. У базовому періоді обсяг реалізованої продукції становив ... млн.грн., а середньорічний залишок нормованих оборотних засобів – ... млн.грн. Визначити, на скільки днів скоротиться період обороту оборотних засобів та абсолютну суму вивільнених оборотних засобів.

5. ПЕРЕЛІК НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНОЇ ЛІТЕРАТУРИ І НАВЧАЛЬНИХ ЗАСОБІВ

5.1 Законодавчі акти

1. Господарський кодекс України від 16.01.2003 р. №436-IV // Відомості Верховної Ради України.-2003.- №18, №19-20, №21-22.- ст.144.
2. Закон України „Про оподаткування прибутку підприємств" від 28.12.1994 р. №334/94-ВР //Відомості Верховної Ради України.-1995.- №4.- ст.28 (зі змінами та доповненнями).
3. Закон України «Про ціни і ціноутворення» від 3.12.1990 р. №507-ХІІ //Відомості Верховної Ради України.-1990.- №52.- ст.650 (зі змінами та доповненнями).
4. Указ Президента України «Про державну підтримку малого підприємництва» від 12 травня 1998 року № 456/98 зі змінами та доповненнями.

5.2. Основна література

1. Економіка підприємства: підруч. / О.С. Іванілов. – 2-ге вид. – К.: ЦУЛ, 2011. – 728с.
2. Економіка підприємства: теорія і практикум (за редакцією доц. Міщенко Н.Г., доц. Ященко О.І.): навч. посібник. - Львів: «Магнолія 2006», 2010. – 688с.
3. Бондар Н.М. Економіка підприємства: Навч. посіб. - К.: Видавництво А.С.К., 2004. - 400 с.
4. Буряк П.Ю., Карпінський Б.А., Григор'єва М.І. Економіка праці й соціально-трудова відносини: Навч. посібник. - К.: Центр навчальної літератури, 2004. - 440 с.
5. Волков О.И., Склярєнко В.К. Экономика предприятия: Курс лекций. - М.: ИНФРА-М, 2004. - 280 с.
6. Економіка підприємства: підручник / За загальною редакцією Й.М. Петровича. - 2-ге вид. – Львів: Магнолія плюс.–2006. - 580 с.
7. Економіка підприємства: Підручник / за заг. ред. С.Ф. Покропивного. - Вид. 2-ге, перероб. та доп.- К.: КНЕУ, 2001. - 528 с.
8. Економіка підприємства (в питаннях і відповідях). Навчальний посібник / Цигилик І.І., Бибики Я.Р., Ємбрик М.Я. и др. К.: Центр навчальної літератури, 2004. -168 с.
9. Зоріна В.Н., Сеніна Г.В. Формування та калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг) в галузях народного господарства: Навчальний посібник. -Київ: Центр навчальної літератури, 2005.- 240 с.
10. Копилюк О.І., Штангет А.М. Фінансова санація та банкрутство підприємств: Навчальний посібник. - К.: Центр навчальної літератури, 2005. - 168с.
10. Продинус Ю.И. Экономика предприятия: Учебное пособие. -

Харьков: ООО «Одиссей». - 2004. - 416 с.

11. Семенов Г.А., Пайкова М.О., Семенов А.Г. Економіка підприємства: Навчальний посібник: Вид. 2-ге, перероб. та доп.. - Київ: Центр навчальної літератури, 2005. - 328 с.

12. Стратегия и тактика антикризисного управления фирмой / Под общ. ред А.П. Градова и Б.И. Кузина. — Санкт-Петербург: Специальная литература, 1996.-510с.

13. Управление персоналом: Учеб. пособие / Н.П. Беляцкий, С.Е. Велеско, П. Ройш - Мн.: ИП "Экоперспектива", 2000. - 320 с.

14. Экономика предприятия: Учебное пособие / Под общ. ред. д.э.н., проф. Л.Г. Мельника. - Сумы: ИТД «Университетская книга», 2004. - 632 с.

5.3 Додаткова література

1. Балабанов И.Т. Финансовый анализ и планирование хозяйственного субъекта. - 2-е изд. доп. - М.: Финансы и статистика, 2000.-208с.

2. Бланк И.А. Управление прибылью. - К.: Ника-центр, 1998. -544с.

3. Брюховецька Н.Ю. Економічний механізм підприємства в ринковій економіці: методологія і практика. Донецьк: ІЕП НАН України, 1999.-276с.

4. Грещак М.Г., Гребешкова О.М. Внутрішній економічний механізм підприємства: Навч. — метод посібник для самост. вивч. дисц.-К.:ВНУ, 2001.-103с.

5. Економіка підприємства: Збірник практичних задач і конкретних ситуацій: Навч. посібник / За ред. д-ра екон. наук, проф.С.Ф. Покропивного. - К.: КНЕУ, 1999. - 328 с.

6. Организация и управление малым бизнесом: Учеб. пособие. — М.: Финансы и статистика, 2002. - 160 с.

7. Терещенко О.О. Фінансова санація та банкрутство підприємств: Навч. посібник. - К.: КНЕУ, 2000. - 412 с.

8. Харів П.С. Економіка підприємства: Збірник задач і тестів: Навч. Посіб.— К.: Знання-Прес, 2001. – 301с.

5.4 Методичні посібники і вказівки

1. Методичні вказівки до виконання курсової роботи з дисципліни «Економіка підприємства» / Укл. В.П.Полуянов, О.І.Полуянова. – Горлівка: АДІ ДВНЗ ДонНТУ, 2011.-47 с.

